

ZIGMAS NECIUNSKAS- ELYTĖ

1912 07 12–1976 06 21

Kunigas misionierius Zigmantas Neciunskas prie įrengto altorėlio. Maklakovas (Krasnojarsko kr.), apie 1957 m. (Iš Genocido aukų muziejaus archyvo)

Kunigas misionierius Zigmantas Neciunskas tuokia jaunavedžių porą. Krasnojarsko kr., 1958 m. (Iš Genocido aukų muziejaus archyvo)

Memorialinė lenta prie Nedzingės Švč. Trejybės bažnyčios joje 1939–1940 m. vikaravusiam, 1944–1946 m. klebonavusiam viešam pagrindinių Dainavos apygardos ryšininku, politiniam kaliniui, laisvės kovų dalyviui, Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžiaus kavalieriui Zigmui Neciunskui-Elytei atminti. Aut. architektas A. Jasinskas ir skulptorius Leonas Žuklys. Atidengta 1998 m. birželio 21 d. Fotogr. R. Trimonienė, 1998 m.

Zigmantas Neciunskas-Elytė gimė 1912 m. liepos 12 d. Alytaus aps. Miroslavo vls. Balkūnų k. gausioje, vargingoje šeimoje. Dėl nepriteklių dar mažas buvo atiduotas auginti bevaikiam dėdei į Rumbonių kaimą. Čia gyvendamas baigė pradinę mokyklą. Pastebėjęs augintinio gabumus mokslui dėdė nutarė jį leisti į Alytaus gimnaziją. Ją baigęs, Z. Neciunskas pasirinko dvasininko studijas. 1939 m. vasarą buvo išventintas į kunigus. Tais pačiais metais paskirtas į Nedzingę vikaru, 1940 m. – kapelionu Giedraičiuose, 1944 m. grįžo į Nedzingę klebonauti.

Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai, Nedzingės klebonija tapo savotišku Dainavos krašto partizaninio judėjimo centru, ryšių mazgu. Čia dažnai lankydavosi Dainavos apygardos vadai Juozas Vitkus-Kazimieraitis, Adolfas Ramanauskas-Vanagas, Antanas Kulikauskas-Daktaras, Albertas Perminas-Jūrininkas ir kt.

Į kleboniją nuolat plaukė žinios, reikalingos Dainavos apygardai. Su kunigo Z. Neciunsko pagalba buvo mezgami ir palaikomi ryšiai tarp apygardų, rinktinių ir būrių štabų. Z. Neciunskas palaikė ryšį tarp Pietų Lietuvos (Nemuno) srities štabo ir kunigo Petro Šliumpos, kuris taip pat buvo srities ryšininkas. Jis perduodavo partizanų leidžiamus laikraščius „Laisvės varpas“, „Už tėvų žemę“, įvairius dokumentus, ėjo Dainavos apygardos kapeliono pareigas.

Skaudu, bet tarp gavusių pas jį prieglobstį atsirado išdavikas – Dainavos apygardos Dzūkų grupės štabo 2-ojo skyriaus viršininkas Antanas Kulikauskas-Daktaras. 1946 m. gruodžio 4 d. MGB Alytaus aps. skyriaus darbuotojai suėmė kun. Z. Neciunską. 1947 m. balandžio 15 d. Lietuvos SSR MVD kariuomenės karinis tribunolas nuteisė kunigą dešimčiai metų lagerio ir penkeriems tremties, apribojant teises, su turto konfiskavimu.

Geriausius savo gyvenimo metus kun. Z. Neciunskas praleido sovietiniuose lageriuose Oziorlage (Karelija, Irkutsko sr.) ir Dubrovlage (Mordovija). Ir čia jis padėjo likimo nuskriaustiesiems: dalydavosi siuntiniais, ligoninėse budėdavo prie sunkių ligonių. Jį gerbė net patys didžiausi recidyvistai.

Paleistas 1955 m. gruodžio 6 d. Grįžęs į Lietuvą savo noru pasirinko misionieriaus dalią. 1956–1968 m. kunigavo Maklakove (Jenisejsko r. Krasnojarsko kr.). Vyko į atkampiausias vietas susitikti su tremtiniais, klausė išpažinčių, krikštijo vaikus, tuokė jaunuolius, laidojo mirusius, šventino kapus, paminklus ir kryžius.

Grįžęs į Lietuvą klebonavo Žiežmariuose, Beižionyse, Jiezne, Užuguostyje, Kalviuose. Grįžti į Nedzingę sovietinė valdžia neleido. Z. Neciunskas mirė 1976 m. birželio 21 d. Kaišiadorių r. Kalvių mstl.

Rajono valdžia neleido iškilmingai palaidoti kunigo, bet į jo laidotuves susirinko tiek daug žmonių, kad nieko nebebuvo galima padaryti. Kunigas Z. Neciunskas buvo palaidotas Alytaus r. Krokialaukio sen. Santaikos kapinėse.

Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. vasario 1 d. dekretu Zigmantas Neciunskas apdovanotas Vyčio Kryžiaus 4-ojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžius), 1999 m. vasario 3 d. jam pripažintas laisvės kovų dalyvio statusas (po mirties).